

Setkání vodohospodářů při příležitosti Světového dne vody 2017

Jan Plechatý

Svaz vodního hospodářství ČR, z.s. spolu s Ministerstvem zemědělství a Ministerstvem životního prostředí uspořádal ve spolupráci se SOVAK ČR dne 22. března 2017 v Kongresovém centru Praha v pořadí již 22. celostátní setkání vodohospodářů při příležitosti oslav Světového dne vody, letos pod mottem „Odpadní voda“.

Slavnostního setkání vodohospodářů se v letošním roce zúčastnilo téměř dvě stě padesát zástupců státní správy, vodohospodářských podniků a společností z oborů vodovodů a kanalizací a vodních toků, a dále inženýrských a projektových firem. Na závěr tohoto setkání se uskutečnilo předání ocenění vítězům soutěže Vodohospodářská stavba roku 2016 organizované společně SVH ČR, z.s. a SOVAK ČR.

Úvodem přivítal účastníky slavnostního setkání předseda představenstva Svazu vodního hospodářství Petr Kubala a představil čestné předsednictvo, ve kterém zasedli zástupci dalších organizátorů setkání – Aleš Kendík, náměstek ministra zemědělství, Jan Kříž, náměstek ministra životního prostředí a František Barák, předseda představenstva Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR a dále Michal Broža, vedoucí kanceláře Informačního centra OSN v Praze.

Aleš Kendík připomněl, že rok 2017 je již 25. výročím „Světového dne vody“, letos poprvé zaměřený na problematiku „odpadních vod“. Právě v oblasti odkanalizování a čištění odpadních vod, dosáhla České republiky za posledních 25 let významného pokroku ve vybavenosti vodohospodářskou infrastrukturou. Podle statistik roku 2015 je vybudováno více než 45 tis. km kanalizací, na kterou je připojeno 84,2% obyvatel ČR. Je to cca dvojnásobek celkové délky kanalizace, než byl vykazován před 25 lety. Oproti roku 2001, kdy bylo čištěno cca 72% odpadních vod, bylo v roce 2005 vyčištěno již 97%. Vysoký nárůst podílu čištěných odpadních vod je dán intenzivní výstavbou nových ČOV a intenzifikací stávajících ČOV, která byla vyvolána potřebou naplnění zákonných požadavků v oblasti kvality vypouštěných odpadních vod, především pak Směrnicí Rady 91/271/EHS, o čištění městských odpadních vod.

Dále připomněl, že s ohledem na zaměření vodohospodářské politiky EU, bude třeba do budoucna sledovat dva směry v oblasti „odpadních vod“:

- využívání recyklovaných odpadních vod (např. pro závlahy) a
- snižování specifických znečišťujících látek – mikropolutantů.

Významným vodohospodářským tématem zůstává omezování negativních dopadů hydrologických extrémů – povodní a v poslední době hlavně sucha na naše občany a mnohé sektory hospodářství, zejména průmysl a zemědělství i na životní prostředí. Vzhledem k tomu, že problematiku sucha a extrémních hydrologických jevů bude nutno v budoucnu koncepčně řešit, uvedl otevření nových dotačních programů podporujících přípravu a realizaci opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody. V oboru vodovodů a kanalizací se např. nově připravuje podpora „propojování vodárenských soustav“.

Připomněl i pokračování přípravy vodních nádrží v regionech postihovaných suchem a rizikem nedostatku vody. Konkrétně se jedná o vodní nádrže v lokalitě Pěčín v povodí Labe a Vlachovice v povodí Moravy. Další dvě lokality - Senomaty a Šanov - v povodí Vltavy byly navrženy v oblasti Rakovnicka, která je historicky opakovaně zasahovaná suchem. Jejich příprava však bude časově náročná a lze předpokládat jejich realizaci kolem roku 2050.

Konstatoval, že aktuální stav hladin podzemních vod stále nedosahuje obvyklých průměrných hodnot a riziko sucha tedy stále trvá. Příprava a realizace konkrétních projektů a

opatření je však dlouhodobá, a je proto třeba neustále formou osvěty dostatečně působit na veřejnost, aby si uvědomila všechny souvislosti spojené s vodou a její dostupností.

Jan Kříž s ohledem na „motto“ tohoto Světového dne vody – „odpadní voda“ připomněl, že Ministerstvo životního prostředí je kompetenčně odpovědné za ochranu vod, resp. regulaci odvádění a čištění odpadních vod. Zdůraznil význam uplatňování finančních nástrojů – poplatků za vypouštění a znečištění odpadních vod. V té souvislosti konstatoval významný pokrok v realizaci kanalizací a ČOV v posledních 25 letech, na čemž se významně podílely dotační programy v kompetenci MŽP, financované především z Fondu soudržnosti EU i SFŽP.

Zmínil, že na úrovni České republiky se daří plnění Směrnice o čištění městských odpadních vod i s vědomím, že v největší aglomeraci v Praze je výstavba Ústřední čistírny odpadních vod v realizaci.

Problémem zůstává naplňování Rámcové směrnice o vodní politice, kde je stále výzvou snižování přísunu fosforu a dusíku především z plošných zdrojů znečištění.

Další část svého vystoupení věnoval Jan Kříž problematice regulace oboru vodovodů a kanalizací. Je třeba, aby důsledná regulace spojená s kontrolami správních úřadů se netýkala jen velkých společností, ale i tisíců malých vlastníků a provozovatelů. Vykazované rozdíly ve výši vodného a stočného jsou „nezdravé“ a je zřejmé, že v řadě obcí a regionů nejsou naplňovány Plány financování obnovy a není zajištěna dlouhodobá udržitelnost infrastruktury. Dosud chybí i motivace pro efektivnější provozování.

Ing Kříž v další části své prezentace podrobně informoval o současném stavu kofinancování vodohospodářských staveb z operačního programu Životní prostředí i o výhledu dalších výzev k předkládání žádostí včetně předpokládané alokace finančních zdrojů.

Michal Broža vyjádřil, že Světový den vody je vhodnou příležitostí k osvětě veřejnosti o významu vody.

Shrnul některé dostupné globální údaje zejména ze zdrojů OSN:

- Od 80. let minulého století roste roční spotřeba vody ve světě o 1 % (hlavně rostoucí nároky na vodu v rozvojových zemích)
- Nedostatek vody zasahuje asi 40 % populace
- V letech 2011-2050 vzroste populace o 33 % (ze 7 mld. až na 9,3 mld.)
- 70 % spotřeby vody připadá na sektor zemědělství; bez úsporných opatření zvýší se spotřeba vody v zemědělství v roce 2050 až o 20 %
- Při povodních zahyne 15 % všech obětí přírodních katastrof
- 663 mil obyvatel bez přístupu k zabezpečeným zdrojům pitné vody
- Denně umírá asi pět tisíc dětí v důsledku nevyhovující kvality pitné vody
- 80% odpadních vod dosud odtéká nečištěná do přírodního prostředí.

Předseda představenstva SVH ČR, z.s. Petr Kubala formuloval hlavní okruhy činnosti Svazu:

- hájit zájmy jeho členů (v současné době 34 společností a státních podniků působících ve vodním hospodářství) ve věcech legislativních, technických a ekonomických,
- plnit koordinační funkci ve vodním hospodářství,
- zabezpečovat činnosti a služby podle zájmů a potřeb svých členů, zejména informačního, poradenského a výchovně vzdělávacího charakteru.

Z hlavních úkolů Svazu do roku 2018, přijatých na valné hromadě v roce 2016 zdůraznil prosazování koncepčních záměrů, které mohou přispět ke zmiřování dopadů sucha a

škodlivých účinků vod. K zajištění spolehlivého a bezpečného zásobování pitnou vodou v dlouhodobém horizontu označil naplnění těchto hlavních předpokladů:

- efektivní ochrana vodních zdrojů,
- spolehlivá vodohospodářská infrastruktura zajišťující efektivní využití kvalitních podzemních a povrchových vodních zdrojů,
- vybudovaná, bezpečná a efektivně provozovaná vodárenská infrastruktura, pokud možno propojená do oblastních vodovodů a vodárenských soustav.

Přestože v průběhu letošní zimy napadlo na území české republiky více sněhu než v letech minulých, nestačily ve všech hydrogeologických rajónech doplnit zásoby podzemních vod. To je důkazem, že se trvale musíme na rizika sucha a změn klimatických podmínek připravovat.

Podtrhl význam 11 velkých vodárenských soustav, ze kterých je zásobováno více než polovina obyvatel ČR. Další rozvoj vodárenských soustav a jejich propojování je významným předpokladem pro zajištění dostatku pitné vody v suchých obdobích. Tento koncepční záměr dokumentoval na příkladu aktualizovaného PRVKUK Středočeského kraje, který dokladuje potenciál propojování současného zdroje vodárenského zdroje Želivka se stávajícími vodovody v kraji.

Svaz vodního hospodářství podporuje veškerá opatření ke zvýšení retence vody v krajině, ať se jedná o zabránění eroze, revitalizaci vodních toků, obnovu vodních nádrží, mokřadů, či snahy o změny obhospodařování nebo realizaci pozemkových úprav. Současně však Svaz vodního hospodářství prosazuje názor, že vedle realizace těchto opatření přírodě blízkých zůstává základem pro zajištění dostatku kvalitní pitné vody technická vodohospodářská infrastruktura, zejména vodárenské nádrže a vyhovující zdroje podzemních vod. Zdůraznil, že naše společnost musí sledovat synergické efekty kombinace opatření přírodě blízkých i opatření technických, podle místních podmínek.

Problematiku trvalé péče o vodní zdroje i rozvoje a udržitelnosti vodohospodářské infrastruktury je nutné odpolitizovat a shodnout se na opatřeních, která přesahují mandát jednoho volebního období. Pokud se nám to nepodaří, mohou se projevit důsledky měnícího se klimatu a nedostatku vody projevit i na území naší země již v horizontu několika příštích let.

Na vystoupení předsedy SVH ČR navázal František Barák, předseda představenstva SOVAK ČR na téma aktuální problémy oboru vodovodů a kanalizací.

Úvodem poděkoval všem vodohospodářům, kteří mají zásluhu na tom, že v uplynulém roce tekla v kohoutcích kvalitní pitná voda, byla následně odkanalizována, vyčištěna a vrácena zpět do přírody.

Za jeden z hlavních problémů označil současné hospodaření s dešťovou vodou, která je v naprosté většině případů během dešťových srážek odváděna buď přímo oddílnou kanalizací do vodních útvarů či jednotnou kanalizací na místní čistírnu odpadních vod a následně do vodotečí. Tento způsob hospodaření s dešťovou vodou je dlouhodobě neudržitelný, neboť přispívá k rychlému odvádění srážek mimo území ČR a v případě menších vodních toků tak dochází k pravidelným hydraulickým stresům, které poškozují koryta řek a vodní společenstva. Z těchto důvodů je nutné více využívat retenci a zasakování dešťových vod přímo v místě jejich dopadu. Pokud jsou srážkové vody odváděny kanalizací pro veřejnou potřebu, podléhají obecně zpoplatnění, a to ve výši stočného, které je platné v příslušné lokalitě. Vlastníci dálnic, silnic, místních a účelových komunikací veřejně přístupných, ploch celostátních a regionálních drah, ploch nemovitostí určených k trvalému bydlení i domácnosti za odvádění dešťových vod neplatí. Za ně platí v konečném důsledku poplatky za čištění dešťových vod občané a podnikatelé napojení kanalizací na čistírny odpadních vod v cenách pro stočné, přestože žádné srážkové vody do kanalizace nevypouštějí. Bilančně je objem čištěné odpadní vody v ČR dvakrát vyšší než objem

fakturovaného stočného a spotřebitelé tak platí za jiné znečišťovatele. Odstranění výjimek výrazně, až o třetinu, by snížilo stočné a umožnilo by rychlou změnu chování zpoplatněných subjektů, které by přikročily k výstavbě retenčních nádrží a vsakovacích míst. Dešťové vody poté neskončí na čistírnách odpadních vod a dojde sekundárně i k posílení zdrojů vody.

Stačilo by respektovat zásadu, že za službu, to je odvedení a vyčištění dešťových vod platí všichni – bez diskriminujících výjimek.

Připomněl všem vodohospodářům, v jakém žalostném stavu bylo české vodárenství před čtvrt stoletím vyznačujícím se přezaměstnaností, neodborností a neefektivností. Přes značnou roztržitost a lokální zanedbanost sítí a technologií, je vodárenství v této zemi v dobrém stavu. Zaměstnává sice o třetinu méně pracovníků než před dvaceti pěti lety, je však efektivní s kvalitními službami.

Především ve velkých aglomeracích je kvalita vodárenských služeb na světové úrovni a kvalita pitné vody je velmi dobrá. Právě velké aglomerace s velkými vodárenskými společnostmi a s možností alternace zdrojů jsou schopny nejlépe čelit případným rizikům spojeným se suchem.

Závěrem vyzval k lepšímu hospodaření s vodou a realizaci všech opatření k zadržení vody nejen ve vodních nádržích, ale především v krajině.

V rámci slavnostního setkání dále vystoupil zástupce Ministerstva zemědělství Pavel Punčochář.

Představil aktuální témata řešená v uplynulém roce a v současnosti na úrovni sekce vodního hospodářství na Ministerstvu zemědělství. Nejprve informoval o potěšitelné výzvě Rady Evropské unie z r. 2016 členským státům, aby *„při rozhodování o volbě způsobů a prostředků k dosažení cílů vodní politiky EU usilovaly o vyváženou kombinaci zelené a technické infrastruktury..... a uznává, že ke zvládnutí sucha a povodní mohou být zapotřebí opatření v oblasti technické infrastruktury“*.

Následně informoval o současné komunikaci s Evropskou komisí ohledně reakcí MZe a MŽP na vytýkácké dopisy EK za neplnění směrnice o čištění městských odpadních vod ohledně vykazování procent připojených obyvatel v aglomeracích, výkazy množství odpadních vod při aplikaci článku 4.7.

Na jednáních „vodních ředitelů a „strategické koordinační skupiny“ probíhá diskuse o plánované revizi Rámcové směrnice vodní politiky a o situaci po roce 2027, kdy by mělo být dosaženo dobrého stavu vod. Již nyní je zřejmé, že tohoto cíle se podaří dosáhnout jen do určité míry.

Ve spolupráci rezortů zemědělství a životního prostředí probíhá v současnosti zpracování „Koncepce na ochranu před suchem pro území České republiky“ s termínem předložení vládě do 30. června 2017.

Další část informace z rezortu Ministerstva zemědělství věnoval shrnutí všech aktuálních dotačních programů, zejména zaměřených na opatření na ochranu před suchem.

V části věnované oboru vodovodů a kanalizací informoval o probíhajícím benchmarkingu. Byl zpracován benchmarking vlastnických subjektů zařazených do skupin podle hodnoty majetku a dále benchmarking provozovatelských subjektů zařazených do skupin podle počtu napojených obyvatel. Bylo prověřeno cca 34% „trhu“ dle fakturovaného množství odpadních vod. Tyto podklady byly předloženy Výboru pro koordinaci regulace oboru VaK k diskusi a ke schválení.

V oboru vodovodů a kanalizací proběhly v průběhu roku 2016 kontroly vlastnických a provozních společností. Z kontrolovaných 43 vlastnických a smíšených společností bylo zjištěno 95 nedostatků a u 24 čistě provozních společností 41 nedostatků.

Předsedající slavnostního setkání Petr Kubal následně uvedl dokumentární film připomínající 20 let od katastrofální povodně v roce 1997 v povodí Moravy, Odry a Labe.

Současně připomněl, že to je již 15 let od další velké povodně, která postihla Českou republiku, zejména povodí Vltavy a Labe.

Závěrem dopoledního programu setkání vodohospodářů v Kongresovém centru v Praze bylo vyhlášení výsledků soutěže „Vodohospodářská stavba roku 2016“.

V jednotlivých kategoriích byly oceněny tyto stavby:

Kategorie I

Podkategorie: nad 50 mil. Kč

Přerov – výstavba levobřežního a pravobřežního sběrače s napojením Dluhonic a Kozlovic

Navrhovatelé:

Investor: Vodovody a kanalizace Přerov, a.s.

Projektant: AQUATIS, a.s.

Zhotovitel stavby: OHL ŽS, a.s.

Technický dozor investora: Vodohospodářský rozvoj a výstavba a. s

Rekonstrukce a modernizace úpravny vody Plzeň

Navrhovatelé:

Investor: Statutární město Plzeň, zastoupené ÚKEP p.o.

Projektant: Sweco Hydroprojekt a.s.

Zhotovitel: SMP CZ a.s.

Správce stavby: sdružení AP INVESTING s.r.o. a.s. a MOTT MACDONALD Praha, spol. s.r.o.

Podkategorie: pod 50 mil. Kč

Velké Přílepy – rekonstrukce a intenzifikace ČOV a zkapacitnění kanalizačního přivaděče

Navrhovatelé:

Investor: Obec Velké Přílepy

Projektant: Sweco Hydroprojekt a.s.

Zhotovitel stavby: POHL CZ, a.s.

Dražovice – zkapacitnění vodojemu

Navrhovatelé:

Investor: Vodovody a kanalizace Vyškov, a.s.

Projektant: AQUA PROCON s. r. o.

Zhotovitel stavby: VHS plus, Vodohospodářské stavby s.r.o.

Technický dozor investora: Vodohospodářský rozvoj a výstavba a. s.

Kategorie II

Podkategorie: nad 50 mil. Kč

Malá vodní elektrárna Planá

Navrhovatelé:

Investor: MVE Planá s.r.o.
Projektant: AQUATIS a.s.
Zhotovitel stavby: ProTeren s.r.o.

Podkategorie: pod 50 mil. Kč

MVE Pyskočely - Vikančice

Navrhovatelé:

Investor: Pyskočelská vodní, s.r.o.
Projektant: Mürabel s.r.o. (stavební část)
Hydroka s.r.o.(strojně-technologická část)
Zhotovitel: Metrostav a.s. (stavební část)
Hydrohrom s.r.o.

Úhlava, ř. km 68,165 – rekonstrukce jezu v Poborovicích

Navrhovatelé:

Investor: Povodí Vltavy, státní podnik
Zhotovitel: LABSKÁ, strojní a stavební společnost s.r.o.

„Zvláštní ocenění SVH ČR“ získaly stavby:

V kategorii I:

Zásobování Mníšeckého regionu pitnou vodou

Navrhovatelé:

Investor: Svazek obcí VOK Mníšek pod Brdy
Zhotovitel stavby: Energie – stavební a báňská a.s.
Projektant a technický dozor investora: Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s.

V kategorii II:

MVE Nýrsko - rekonstrukce

Navrhovatelé:

Investor: Povodí Vltavy, státní podnik
Projektant: AQUATIS a.s.
Zhotovitel: Strojírny Brno a.s.

Veškeré informace o této soutěži i o jednotlivých stavbách naleznete v předcházejícím článku, který shrnuje všechny stavby přihlášené do této soutěže.

Závěrem upozorňuji zájemce o prezentace vystupujících, že je naleznou na stránkách www.svh.cz. Letošní setkání vodohospodářů opět splnilo své odborné i společenské poslání a zájem účastníků potvrdil jeho opodstatněnost.

Ing. Jan Plechatý

Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s.

e-mail: plechaty@vrv.cz

